

YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN

ALEVİLİKTE TEMEL KAVRAMLAR

-AÇIKLAMALI-

Yüksel MERİÇ

Marifet Ehlinin İlk Makamı Edeptir.

Hace Bektaş Veli

... Aşk İle

ÖNSÖZ

Değerli Can;

İnsanlık tarihinin belli bir aşamasından sonra yeryüzünde çok çeşitli inançlar ortaya çıktı. Budizm, Brahmanizm, Zerdüştlük, Musevilik, Hıristiyanlık, Sabiilik, İslam ve Süryanilik vb. gibi isimlerle tanımlanan birçok inanç var. Bu inançların doğru bir biçimde yürütülmesi halinde hepsinin ana hedefi ise İnsanın nereden geldiği, nereye gideceği, evrenin ne olduğu, insanın varlık nedenleri gibi, insanın varoluşundan bu yana yanıtlarını aradığı soruların karşılığını açıklamak ve bunların yanında da elbette, inançların insanın insanla ve insanın diğer canlı cansız ne varsa aralarındaki ilişkiye dair yön vermek, yol göstermek, sosyal ilişkilerde adaleti sağlamak, insanı geliştirerek Kamil (olgun) kılmak gibi, bir çok misyonu vardır.

İnanç topluluklarının önderleri bu misyonu yerine getirirken çeşitli uygulamalar ortaya çıkmıştır. Bu uygulamalara ritüel, Alevilerde ise Erkan denmektedir. Yine bu aşamada inanç sistemlerinin kendi iç dünyasında inancın kendisi anlatılırken ortaya çıkan bazı kavramları da kullanılmaya başlanmıştır.

İnanç toplulukları kendi inancına dair birtakım erkanları/ritüelleri yerine getirirken çeşitli davranışlarda bulunur. Alevilik açısından; Örneğin Dara durmak gibi, semah dönmek gibi, elin kalbe konularak selamlama gibi şekilsel hareketler vardır. Bunun yanı sıra, inanç öğretimi aşamasında kullanılan, **İnsan-ı Kamil, Gerçeğe Hüü, Devr-i Daim, Zahir- Batın, Bism-i Şah, Hakka Yürüme, Çerağ, Adem-Havva, secde, ve en önemli kavram olan Vahded-i Vücut** gibi daha bir çok kavramlarla karşılaşmaktayız.

Alevilik inancına dair temel kavramları tek kitapta toplayarak sizlere sunmak istedik.

Kavramları alfabetik sıra yerine kullanım sıklığına göre düzenlemeye özen gösterdik.

Sizler için derlediğimiz bazı kavramları, zahiri (ilk bakışta görünen/anlaşılan) ve Batini manasıyla (derin manası/esas anlamı) siz değerli okurlarım ile paylaşmak istedim. Kimi kavramların hem Zahiri hem de Batini manaları olduğu gibi, sadece zahiri manaları olan kavramlar da vardır. Bu kitapta, Hem zahir, hem batın olan kavramlarda her ikisini, zahir olan kavramların da görünür olan tarafını ele aldım.

Yüksel MERİÇ

Vahded-i Vücut

Arapça vhd kökünden gelen vahdet "bir olma, birlik" sözcüğünden alıntıdır. Arapça sözcük Arapça aḥad veya vaḥīd "bir, tek" sözcüğünün mastarıdır. Bu sözcük Aramice/Süryanice aynı anlama gelen ḫad sözcüğü ile eş kökenlidir. Vahdet Bir'lik, teklik, Vücut ise mevcut/varlık anlamı taşıyor. Birleşik okunduğunda Varlığın Birliği demektir. Alevi inancının en temel düşüncelerinden biridir. Evrende gözle gördüğümüz ve göremediğimiz tüm varlık, değişik suretlerde görünse de aslında tek bir varlığın tecellileridir. İnsan, hayvan, bitkiler vb. tüm canlı cansız ne varsa bir bütündür ve birbirleriyle bir şekilde ilişki içindedir. İnançsal deyim ile Tanrının değişik formlardaki görünüşleridir. Tanrının kendisi değildir. Dolayısıyla kendi dışımızdaki her canlı ve cansız bizimle bir şekilde ilişkilidir. Biz'dendir.

Varlığın Birliği ile ilgili çeşitli dönemlerde düşünürler tarafından açıklamalar yapılsa da En kapsamlı ve en anlaşılır açıklamayı 1400 yıl önce Hz. Ali yapmıştır.

1813 yılında Mısır'ın "Mahalletü'l-kübrâ" adlı kasabasında dünyaya gelen Seyyid Muhammed Nûr, ŞERH-İ KELÂM-I İMAM ALİ adlı eserinde Hz. Ali'nin Varlığın Birliği hakkındaki görüşlerini 'Kar ve su' örneği vererek açıklıyor.

İsmail Hakkı ALTUNTAŞ'ın çevirisi ve katkılarıyla ortaya çıkan bu eserinde Hz. Ali'nin varlığın Birliği konusunda aşağıdaki sözleri söylediği kaydedilmiştir.

"Canlıların vücutlarının yaratılışı zuhurlarında değillerdir. (Yani, varlıklar göründükleri gibi yaratılmış değildirler.) Ancak kar'ın benzeri durumdadırlar. Müstakil vücutları yoktur. Zira karın vücudu suyun vücududur. (Mahlukatın) yaratılışı dahi böyledir. Vücutları Hakk'ın vücududur. Müstakil vücutları (varlıkları) yoktur.

Mahlûkatın vücutlarının zuhurlarında olan Kar'ın kaynağı olan su gibidir.

Hakikatin ta kendisi olarak kar sudan başka bir şey değildir. Ancak su havanın soğukluğu ile kar suretinde görünür. Bu sebeple su ismi gizlenip kar ismi zahir olur. Hakikatte iç yüzünde ikisi birdir.

Yaratılmışların hepsi Hakk'ın zuhurudur. (Yani Hakkın ilminin değişik formlarda görünmesidir.) Her türlü suret tavır ve hallerde bulunabilirler. Bunlar, yaratılmış diye anıldılar. Hakikatte ise Tanrı'nın zatından başka varlık yoktur. Bu bütün mahlukat diye anılan şeyler, (Tanrının zatının) cilvesi (suret tavır ve haller) şeklinde görünüşüdür.

Ancak, bu durum Hakkın/Tanrının parçasıdır anlamı taşımamaktadır.

Bu nedenle görünüşte ve isimde Tanrının görünüşleri olan yaratılmışlar zatından yani yaratandan ayrı değildir. Çünkü Allah'tan başka varlık yoktur ki; ona Hakk nisbeti verilebilsin. Buna göre kar suyun mazharı ve sureti olduğu gibi mahlûkat Allahın mazharı ve çeşitli görünüşleridir. Ancak mahlûkata Hakk nisbeti verilmez. (Allah denilmez) çünkü varın yok olana bağıntısı ilgisi (mevcudun ma'duma itlakı) olunmaz".

Hz. Ali aynı eserde "O zuhur edip apaçık görünenlerin zahir ve batınında Hakk'ın zatından başkası yoktur. Görmez misin ki, aynaya baktığın zaman, ayna kaybolup bakanın suret-i zahir olur. Bundan

ötürü aynaya bakmak sünnet oldu. Yine; "Ne zaman Allah Teâlâ'yı zahirde benzerini görmek isteyen, aynadaki (görünen yaratılmışlar) eserlerine baksın" denildi" demiştir.

Ozanlarımızdan Edip Harabi ise '**Vahdetname**' adlı deyişinde Varlığın Birliği konusunu şiirsel bir dille ve çeşitli benzetmelerle işlemiştir.

Bism-i Şah Ne Demek

Bism Arapça kökenli olup 'isim' demektir. -ism- kökünden gelir. Tek başına yazıldığında **Bi İsmi** olarak yazılır. Dvamlılık gösterdiğinde Bism-i Şah gib okunmaktadır. Şah ise Fars dilinden gelmektedir. Bu sözcük Avesta (Zend) dilinde veya "muktedir olmak, gücü yetmek" fiili ile eş kökenlidir. Alevi inancında Hz Aliye atfedilir. Bism-i Şah, Şahın Adıyla manası taşır. Alevilikte Gülbenk okunmadan önce Bism-i Şah Allah Allah denir. Osmanlı Devletinin kuruluşundan sonra hayata geçirilen Yeniçeri Ordusunun da kılıç kuşanma törenlerinde 'Bismişah Allah Allah denildiği bilinmektedir. Bismişah'ı tanrı'nın adıyla yerine Ali'nin adını anmak biçiminde yorumlamak ve Tanrı Ali'dir biçiminde anlamak da doğru değildir. **Aleviler Hz. Ali'ye talip oldukları için bu söz Hz. Ali'ye saygı ve bağlılık belirtisidir.**

Çerağ Nedir?

Çerağ dilimize Farsça'dan girmiş bir sözcüktür. Çerağ zahiri anlamıyla Alevilikte Cem Erkanı başlarken yakılan 3 adet çıra, mum ya da lamba olarak bilinir.

Türkçe karşılığı ise ışık veya nur olarak kullanılır. Alevi inancında çerağa kimi yörelerde Delil de denir. Delil (Yol gösterici, Aydınlatıcı, Rehber) son derece önemli bir yere teşkil eder. Delil ya da diğer adıyla Çerağ Alevi inancıyla içiçe geçmiştir. Zaten ikisi de birbirini tamamlıyor; birisi ışık (Alevi inancında NUR olarak söylenir) diğeri ise elindeki bu ışıkla Yol süren, yolun Rehberidir. Çerağın 3 tane olması Hak-Muhammed-Ali aşkına da anlamlandırılır.

Batını manada Çerağ: Karanlık ışığın, aydınlığın doğduğu yerdir, ışık karanlıktan doğmuştur ve karanlığın içindeki gizemleri yani bilinmeyenleri ışık açığa çıkardı. Alevi inancında kişinin arınmadan önceki hali gizemlidir, yani karanlıktır, karanlıktan çıkıp aydınlığa kavuşmak için bir Mürşid-i Kamille buluşup, ışığın kendisinden faydalanmak esastır. Mürşit inançta Delil'dir, İlimdir, irfandır ve ışıktır. Hak ilmine, gerçek bilgiye erişmiş, Çerağ gibi etrafını aydınlatandır. Hacı Bektaş Veli "**İlimden gidilmeyen yolun sonu karanlıktır**" Gönüllerin ozanı Yunus Emre ise "Gel ey kardeş Hakkı bulayım dersen /Bir kamil mürşide varmazsan olmaz " derken, vurgulamak istedikleri, gerçeklere vakıf olan bir kamil insanın muhabbetinde bulunup O'ndan varlık alemi ile ilgili sır'ları öğrenmektir.

Gerçeğe Hüü Ne demektir?

Gerçeğe Hüü daha çok, tekke ve tasavvuf kültüründe kullanılan bir kavramdır. Hacı Bektaş Veli İbadet anında Tanrı ile gönül arasında perde yoktur der, yani insan, ibadet halindeyken gönlünde Hakk'tan başka hiçbir şey bulundurmamalı.

Eğer bir insan, cem halinde iken, ikiliği ortadan kaldırıp, birliği sağlayabilirse, "vahdet-i vücut" manasını bilir, manevi açıdan yüksek mertebeye erişir ve böylece kendi özüne dönmüş olur. Bu

insanın Hakk ile Hakk olması anlamına gelir. Bu merteye kemal- ya da kamil insan mertebesidir, bu mertebeye erişen bir insan, kemal sahibi sayılır. Böyle bir kimse, ikiliği ortadan kaldırıp, "Hüü" sözünü dile söylerse, Hakk o insanın dilinden açığa çıkar.

Arapça'da üçüncü tekil şahıs zamiri olan hüü ilk tasavvuf kaynaklarında, cem halini yaşayanların tevhid (birlik) anlayışını ifade etmek amacıyla "hu bila hu" ifadesi içinde kullanılmıştır.

Yine Ahmed Hulusi'ye göre; "HU"nun manası; "çokluk" görüntüsünün ardındaki, Öz'de-ki Teklik boyutudur. Hatta "HU" ismi, "Nokta"nın var olduğu Tek'liğe işaret eden isimdir' demektedir.

Zahir ve Batın Nedir?

Arapça zhr kökünden gelen zahir "görünen, aydınlanmış" sözcüğünden alıntıdır. Arapça sözcük Arapça zuhur "görünme" sözcüğünün failidir.

Bir şey gizliken ortaya çıkması, açıkta olması, içine nüfuz etmek, aşikar olmak, üzerine çıkmak, açık, bir şeye vâkıf ve nail olmak, bir şeyi algılamak, zuhura çıkmak, yardım etmek anlamlarındaki "z-h-r" kökünden türeyen gizli olmak, girmek ve bir şeyin iç yüzünü bilmek anlamındaki "b-t-n" kökünden türeyen batın ise gizli, açık olmayan gibi manalara geliyor.

Kökeninin Arapça mı, Farsça mı yoksa daha eski kadim dillerden mi olduğuna dair çeşitli görüşler mevcuttur.

İnançsal Açıdan Zahir Batın

Tanrı'nın sıfatı olarak da zahir kullanılır, buradaki sıfatın anlamı varlığı her şeyde aşikar olan manası taşıyor. Hacı Bektaş Veli'nin de dediği gibi 'Her şeyde O'nun bir işareti vardır'.

Batın ise, hakikati akılla idrak olunamayan, hayal ile tahayyül edilemeyen, duygularla hissedilmeyen, her şeyin iç yüzünü, sırlarını bilen anlamı taşımaktadır.

"Zahir" Gözümüzle gördüğümüz, duyduğumuz ve tanımlayabildiğimiz, anlamlandırabildiğimiz her şey, "zahir" kelimesi kapsamına giriyor.

"Batın" ise, gözlerimizle ve kulaklarımızla, algılayamadığımız her şey demektir. Yani, "Batın", gördüğünün ve duyduğunun algılayamadığın tarafıdır.

Batın, aynı zamanda gözünle görebildiğin ya da görüş alanının içinde olmasına-görmene rağmen, görüp dokunabilmene rağmen, görmekte olduğunu algılayamadığın tarafıdır.

Maddesel açıdan; dışarıdan veya içerden beyne ulaşan görüntü ya da bilgileri, onları deşifre edecek kadar yeterli gönül gözü ve bilgisi olmaması yüzünden, gelen veya gelmekte olan verileri değerlendirememesi, tanımlayamaması suretiyle algılayamama durumu ortaya çıkar.

Mana/manevi açıdan; "İçeriden" demek ise, beş duyu ile ulaşılamayan verilerin tüm türleri demektir.

Zahir ve batın birbirinden ayrı mıdır?

Bu sorunun yanıtı hem evet, hem de hayır. Yani derin boyutu algıyorsanız iki ayrı boyut yok demektir. Algılayamazsanız vardır demektir.

Oysa gerçekte, iki ayrı boyut değil, yalnızca **algılayabildiklerimiz** ve **algılayamadıklarımız** var. İki ayrı boyut var sanıyoruz, Zahir ve Batın diye iki farklı şey yoktur aslında. Bir şeyi algılamazsanız sizin için Batın'dır, algıladığınız an aynı şey Zahir olur.

Zahir, aynı zamanda batındır; batın da aynı zamanda zahirdir. İkisi arasında fark var gibi zannetmek, gözün ve gönlün kapasitesinden oluşur.. Demek ki zahir ve batın, ikisi, aynı "Tek"tir!

Göremediğin ve algılayamadığın andaki şey senin için Batın, aynı şeyi gördükten sonra algılamaya başladığın an, o aynı şey zahir olur. Yani önce batın olan şey zahir hale gelir.

Şöyle bir görüş de dikkate alınacak kadar önemlidir: Bir insanın başka bir insana söylediği sözün zahiri ve Batını manaları olabilir. Burada Batın, '**derin anlam**' ya da söylenenin ardında saklı olan '**esas mana**' denilebilir. Yani değişen, "Zahir" ve "Batın" değil; insanın algılamasıdır.

İnsan-ı Kamil Nedir?

Arapça **-kml-** kökünden gelen kamil "olgun, kemale ermiş" sözcüğünden alıntıdır. **Zahiri açıdan**, Her türlü kötülüklerden elini çekmiş, zahiri ve Batını ilimleri iyi bilen, gelecekle ilgili sezgileri güçlü, hiçbir iyiliği esirgemeyen, tüm yaratılmışları bir gören kişi **İnsan-ı Kamil'dir**. Yani olgun insandır.

Konuyu daha rahat anlatabilmek için bir benzetme yapalım. Bir meyve tanesinin içindeki sert kabuğun içinde bir tohum vardır. O tohum eğer toprağa ekilirse yeni bir meyve ağacı olur. Meyve ağacının nasıl bir boy, koku, tat ve renk alacağı o küçük tohumun içinde gizlidir. Bu Tüm sebze ve meyve tohumları için geçerli bir kuraldır.

Yani, her tohumun içindeki hazinenin açığa çıkması, doğum yapması, yeşermesi, kendini bilmesi, faydalı olabilmesi için TOPRAĞA gömülmesi, onunla hemhal olması şarttır. Sulanması ve Güneşe maruz kalması şarttır. Bu şartlar sağlandığında tohum kendi kabuğunu kırar, içinden özü dışarı verir, filizlenir, büyür, yaprak açar, meyve verir ve o zaman Kemale erer, yani Kamil olur.

İnsan da tıpkı Tohum gibidir: İçimizde Hakkın nefesi var, gizli bir hazine var.

Tohumun toprağa girip kemale ermesi gibi, İnsanın da kemale ermesi gerekir. Ve insan da tıpkı tohum gibi bir toprağa ihtiyaç hisseder. İnsanın da içinde bir cevher gizlidir, Bu cevherin ortaya çıkması için tohumu saklayan kabuğun kırılması gerekir. İnsan için burada bahsedilen topraktan kasıt Bilgi ve ilim alanında yol alabileceği İNSAN-I KAMİL aşamasına ulaşmış bir kişi işle buluşması ve ondan yol erkan, ilim, ve bilgi öğrenmesi, daha doğrusu nasiplenmesi anlamı taşır.

İnsan-ı Kamil Hem toprak, hem su, hem de güneş gibidir.

Onlar; Tüm insanları bir görme, Evrenin bilgisine ulaşma, sezgilerinin çok güçlü olması, gibi özelliklere sahipler. Ellerinden gelen ne varsa, 72 millet için esirgemezler. Kimsenin ayıbını yüzüne vurmazlar,

Vahded-i Vücutun manasını bilirler, incinseler dahi incitmezler. Yunusun "Ete Kemiğe büründüm Yunus diye göründüm" derken görünen şeyin ne olduğu bilgisine sahiptirler. Bir ben var bende benden içeri deyimindeki, O benden içeri olan nedir? Bu bilgiye sahiptirler.

Adem Nedir

Hız. Ali Adem'in anlamını açıklarken, "toprağın değişik elementlerinden yaratılan varlık demektir. Bu farklı unsurlar, farklı tip insanların oluşmasına da vesile kılmıştır". diyor. (bk. Taberî, I. Cilt/Sayfa: 214)

İbn Abbas'ın açıklamalarında ise, Adem kelimesi "Edimü'l-Ard, yani yeryüzünden süzölmüş toprak ürünü" anlamındadır. Kurtubî, Said b. Cübeyr'in de doğru bulduğu ve bu görüşün en doğru olduğunu söylemiştir.

Bazı ilim insanlarına göre, değişik unsurların karışımından meydana geldiği için insana Adem denilmiştir. Ancak bu alimlere göre de bu kelimenin asıl anlamı, yeryüzünün/toprağın değişik yerlerinden alınan unsurlar demektir.

Ebu Musa'l-Eşarî'nin rivayet ettiğine Hız. Muhammed "Allah yeryüzünde bulunan unsurların hepsinin içinde bulunduğu bir avuç topraktan Adem'i yarattı. İnsanlar bu farklı unsurlara göre kırmızı, beyaz, siyah ve bunlar arası renklerde gelmiştir. Bazıları asık yüzlü, sert mizaçlı, bazıları sempatik, yumuşak huyludur." demiştir.

Yukarıda Adem'in kelime manasını gördükten sonra, anlam açısından da bakmak gerekir.

Adem olmak Hayvansal sıfatlardan çıkıp, kendini bilen, nefisini bilen, Tanrının bahşettiği cüzi akli yerinde ve zamanında, kendisi ve toplumu için kullanan, üreten, paylaşan, kinden, kibirden el çekmiş insan demektir dersek, çok yanılmış olmayacağız.

4 Kapı Kırk Makam Nedir

Alevilik inancında çok önemli bir kavramdır. Kavram olarak ortaya ilk olarak Muhiddin İbn-i Arabi tarafından dile getirilmiştir. Sırr-ul Esrar adlı kitabında insanın dört manevi aşamasından bahsediliyor. Daha sonra Hace Bektaş Veli'de aynı kavramı görmek mümkündür. İnsanlar inanç eğitimlerini alırken belli eğitsel, manevi, ahlaki aşamalardan sırasıyla geçmelidir ilkesinden hareket edilerek, şeriat, tarikat, marifet ve hakikat kapıları olarak bu dört aşama isimlendirilmiştir.

Her Kapının kendi içinde On makamı vardır. Bunlar Yol ve Erkan ile ilgili çeşitli inançsal ve ruhsal aşamalar içermektedir.

Batını açıdan bakacak olursak konu daha da geniştir. Tasavvuf kültüründe Birinci kapı ateş, ikinci kapı hava, üçüncü kapı su ve dördüncü kapı toprak özelliği olarak yorumlanır. İnsanın her kapıda ruhsal halleri ve nitelikleri farklı farklıdır. Aslolan ise toprak nitelikli olmaya ulaşmaktır. Seyyid Haşim Baba "Zira Şeriatı islah nefis ile islah olur, tarikati islah tabiat ile olur, marifeti islah ruh ile olur ve hakikati islah sır ile olur. Böylece insanın kendisi ve dışındaki alemde olanları kendinde toplar ve Hakk'ın aynası ve mana Ademi olan İnsan-ı Kamil ortaya çıkar" demiştir.

Haydar-ı Kerrar Ne Demektir.

Dilimize Arapçadan girmiştir. Kerrar Tekrar eden emektir. Haydar ise üstün, cesur, yiğit, korkusuz manalarına da gelir. Bütünlük içinde bakarsak Kerrar vasfının en üstünü denilebilir.

Haydar-ı Kerrar Hz. Alinin en önemli vasıflarından biridir. Hz. Ali tüm zamanlarda geri adım atmadan masum ve mazlumların yanında olmuş, kerelerce, yani defalarca haksızlıkla savaşmış ve geri adım atmamış olmasından dolayı 'Haydar-ı Kerrar' lakabını almıştır.

Haydar-ı Kerrar sıfatı da bir sıfat olarak Hz Ali'ye, Hz Muhammed tarafından verilmiştir. Kaynaklara göre Hz Muhammed Hayber Kalesinin fethinin son günü beyaz sancağı Hz Ali'ye vermiş ona bir zırh giydirmiş ve ""Allah, sana fetih nasip edinceye kadar savaş. Sakın arkana dönme." Diye emretmiştir. Hz Ali bu sözün üzerine Hayber Kalesinin fethini gerçekleştirmiştir. Daha önce sancağı alarak kaleyi fethede giden ancak fethedemeden geri dönenler çok olduğu için bu fetihden sonra Hz Ali'ye " Haydar-ı Kerrar " denmiştir.

Semah Nedir?

Semah Cem'de dönülür. Dönmek evrende hiçbir şeyin sabit olmadığını ölmediğini hareket edip değiştiğini sembolize eder. Semah, Cem dışında ayrıca; toplumsal içeriği olan toplantılarda ve tanıtım amacı için dönülebilir. Başka yerlerde düğün, eğlencelerde, konserlerde vs. kurallarına uyulamayacağı için, semah dönülmesi uygun değildir. Yüzün üzerinde semah çeşidi bulunmaktadır, hepsi için geçerli olan, ağır tempoyla baslar, hızlanır ve yavaşlayarak durur.

Evrende dönmeyen cisim/nesne yoktur. Güneş döner, ay döner. Bütün evren döner. Her şey kendi etrafında ve bir başka şeyin etrafında döner. En büyüğünden, en küçüğüne kadar bu böyledirBurada Anadolu'nun Piri Hacı Bektaş Veli'yi hatırlamak gerekir:

Hünkar Hacı Bektaş Veli der ki ;

"Semah, ariflerin hâleti (hali, Durumu),
Muhiplerin (sevgi besleyen, Yakın duran) ibadeti,
Taliplerin maksududur (Niyet edilerek ulaşılmaya çalışılan) .
Haşa ki, semahımız oyun değildir. Tanrısal bir sırdır. Mecazi değildir."

Yine Seyyid NİZAMOĞLU der ki;

Aşk odu yürekte yanar, beni gören Mecnun sanar,
Gökyüzünde ay gün döner, ya ben nice dönmeyeyim.
Gel şekki gönülden gider, mü'minlerde inkar nider,
Melekler arşı devreder, ya ben nice dönmeyeyim,

Semahta Manevi durum

Ruhun manevi uçuş ve geri dönüşünü sembolize etmektedir. Eğer bir insan semaha kalkarken belli bir bilinç ve samimiyet ile kalkmışsa zaten bu durum sembolik olmaktan çıkar ve gerçekten de ruhsal olarak boyut değiştirir.

Cemde ve Semah dönülürken normalde çerağ/mum/ışık yakılır. Şimdilerde lamba yakılmaktadır. Bu ışık, bütün alemleri hareket ettiren/yaratan ilâhî NUR olarak kabul edilir. Ayrıca enerjiyi, bilim ve sevgiyi-aşkı sembolize eder.

Semahta kadın ve erkek eşittir, birlikte semah dönülmesi şarttır, bununda birlik, eşitlik, yaradılış, sevgi, karşıtların birliği gibi çok derin anlamları vardır.

Semah yalın ayak dönülmelidir, bu, her ne kadar semahta duygular dünyasında uçulsa da gerçeğe, doğaya/toprağa bağlılığı sembolize ediyor.

Semah günlük, fakat temiz elbiseyle dönülebilir, bazı semahlar dışında (üryan semahı) özel elbise gerekmez. Genelde bele, kendini kontrol etmeyi (Eline Diline Beline sahip olmayı) ve sevdiğine (yola) bağlılığı sembolize eden bir kuşak (kemerbest) bağlanır.

Kimi semah çeşitlerinde avuçlar yer ve gökyüzüne döndürülür, yerle gök arasında (1. kapı hava ve 4 kapı toprak / tanrı ve insan) arasında bağ kurulur.

Gözler genellikle el/avuç içine bakar, bu da aynada kendini görmeyi sembolize eder.

Semahta kalbe, götürülen eller, Alevilerin bir tür selamıdır. İçten ve kalpten sevgi ve yola bağlılığı sembolize eden davranışlardır.

Bazı semahlarda eller dairenin dışından içine uzatılır. Bu Haktan gelenin, halkla verilmesini sembolize eder.

Bazı semahlardaki figürlerde doğadaki canlı varlıkların (hayvanların, bitkilerin) özelliklerini, emek, sevgi, birlik vbg. çeşitli konuları sembolize eder.

İrşad Nedir

Arapça **rşd** kökünden gelen irşad "yol gösteren" sözcüğünden alıntıdır. Arapça irşad etmek; "yol göstermek, kılavuzluk etmek" sözcüğünün failidir. Reşid'de aynı kökten gelmektedir. Tam manasıyla irşad olmuş kişi 'Aydınlanmış' demek yanlış olmaz. Yola erkana insanlığa hizmet etmek için reşit olmak gerekir. İrşad ile reşid de aynı köktendir. İrşad olmayan bir kişi yetişmemiş ham bir kişi olur, yola erkâna hizmet edemeyen bir kişi olur ve kendisinden bile haberi olmaz. İrşad eden kişiye de 'Mürşid' denir. Bkz. Mürşid maddesi.

Seyr-u Sülük Nedir?

Farsça Kökenli bir kelimedir. Tasavvufi bir kavramdır. Tasavvuf kültüründe **seyir** cehaletten ilme, kötü alışkanlıklardan güzel huylara, kendi benliğinden ve varlığından geçip Hakk'ın varlığına doğru hareket etmektir. **Sülük** ise, Gerçeğe ermek için bir rehberin eşliğinde ve denetiminde çıkılan manevi ve ruhsal yolculuk ve ahlaki eğitimin adıdır. Bu konu 4 kapı kırk makam ile iç içedir.

Terbiye, bir insanın bütün hayatını ve yaptığı iyi işlerle ilgili bir kavramdır. Akıllı bir insan reşit olduktan sonra ölene kadar Hakk'a ve halka karşı sorumludur.

İyi insan olmanın ve güzel ahlakın bir sonu yoktur. Kâmil, her gün güzel işler yapmak kaydıyla Yüce Hakka yaklaşır; buna terakki denir.

Bu kavramın ilk olarak Semerkand'da ortaya çıktığına inanılsa da kesinliği yoktur. Ancak oradaki eğitim amaçlı açılan medrselerde ve dergahlarda bu konunun çokça işlendiği söylenebilir.

4 mertebesi olduğu belirtiliyor: Seyr İllahlah: Allaha yöneliş, seyri fillah; yasaklardan sakınma, kaçma, seyr ma'allah; Allaha yolculuk, Seyr-anillah; allah ile olmak.

Üsküdar'da dünyaya gelen Seyyid Haşim Baba Devr-i Daim adlı eserinde, bu dört mertebeye dair şöyle demiştir: Dört insanlık rütbesi, dört unsur ve dört tabiat üzerinedir. Beşeriyet, melekîyet, rubüiyet sırrı, uluhiyet sırrı. Kişi bu rütbelerden hangisindeyse o rütbenin kelimine göre mahzar olup, o rütbeden söz eyler.

Tasavvuf nedir:

Arapça **swf** kökünden gelen tasavvuf "sufi olma, sufiye yolunu izleme" sözcüğünden alıntıdır. Tanrı'nın varlığını, birliğini, niteliğini ve evrenin oluşumunu varlık birliğiyle, yaratılanla yaratanın bir oluşu, aynı kaynaktan gelişini anlayışıyla açıklayan dinsel ve felsefi akıma tasavvuf akımı da denmektedir. Alevilik İslam'ın Tasavvufi yorumudur diyen birçok yazar ve araştırmacı da bulunmaktadır. Anadolu topraklarında Mevlana, Hacı Bektaş Veli gibi bir çok dergahta Tasavvuf konulu eğitimler verilmiştir.

Muharrem Matemi Nedir?

Kelime kökeni açısından Muharrem Mahrem ve Haram anlamı taşıyor. Türkçeleştirirsek, 'Yasak Ay' manasındadır. Yani bu ayda öldürmek, hayvan kesmek, kan dökmek vb. gibi şeyler kesin olarak yasaklanmıştır. Bu yasaklar binlerce yıldan bu yana uygulanmakla birlikte, İslam Topraklarındaki süren kargaşalar ve kavimler arasındaki savaşların da çok olması nedeniyle, daha da anlam kazanmış ve Muharrem ayına özel bir önem verilmiştir.

Hz. Muhammed öncesinde ve ayrıca Hz. Muhammed zamanında da bu ay, Oruç ayı olarak da belirlenmiştir. Muharrem ayının ilk 10 günü tüm peygamberler tarafından kendi toplumlarına önerdikleri bu oruç muharrem orucu'dur

Hacı Bektaş Veli Orucun, tüm fena işlerden ömür boyu el çekmek olduğunu açıklar.

Örneğin Museviler Musevilikte Musevi Takvimi'nin ilk ayı olan Tışri ayının 10. Günü bir Vicdan Muhasebesi yaparlar. Ve 26 saatlik bir Büyük oruçları da vardır. Örneğin 26 saat yemek yemezler, içmezler, yıkanmazlar, parfüm kullanmazlar, Sinagogda buluşup helalleşirler.

Aleviler Açısından Muharrem:

Muharrem ayı Alevi inancına mensup toplumlar tarafından bir başka öneme de sahip; Oruç tutulan ilk on gün içinde aynı zamanda Kərbela topraklarında Haram ay olmasına rağmen bir katliam yaşandı. İmam Hüseyin ve 72 yareni bu 10 gün içinde birçoğu susuz bırakılarak katledildiler.

Bu nedenle Oruç tutmanın yanı sıra bu ayın 10 günü aynı zamanda Yas olarak kabul edildi ve Yas daha ön planda tutuldu.

O günden sonra her Muharrem ayında Aleviler, Muharrem ayının ilk 10 gününü Matem Ayı olarak idrak ederler.

Bu 10 günlük süre içinde Hiçbir hayvansal gıda alınmaz, hayvan kesilmez, eğlence yapılmaz, evlenilmez, cana kıyılmaz. Ve Kербela'da meydana gelen olaylarda İmam Hüseyin'in ve 72 yareninin susuz bırakılması nedeniyle, Saf su içilmemeye özen gösterilir, Düğün, eğlence gibi şeyler yapılmaz. İmam Hüseyin ve 72 yareni için mersiyeler okunur, birçok insan duygu seline kapılarak gözyaşı döker. Kimi yörelerde ve çoğunlukla 12 imamlara atfen 12 gün sürer ve genel olarak, 1 Muharrem öncesinde Ana Fatma için yas orucu adıyla 1 gün, Masum-u Paklar için de 1 gün eklenerek tutulur.

Erkan Nedir:

Arapça Kökenlidir. Erkan Alevi inancında ortaya çıkan çeşitli eylemlerin adıdır. Örneğin Cem Erkanı, Cenaze (Hakka yürüme) erkani, Musahiplik erkani, Kurban erkani gibi örnekler verilebilir. Bir örnek verecek olursak, iki aile birbirleriyle Musahip (kardeşleşme) olmak istediklerinde yapılan ritüele Alevi inancında Musahiplik **Erkanı** denir.

Cem Nedir:

Kelime dilimize Arapçadan girmiştir. Toplanma, bir olma, bir araya gelme anlamındadır. Cem, Alevi inancının en önemli sayılan erkanlarından biridir. Alevilik Yol'una girmiş insanların bir araya gelerek, Cemi yürüten Mürşidin/Pir'in halkı aydınlatması, küskünler varsa barıştırması, darda zorda kalanlar varsa sıkıntıların giderilmesi ve aynı zamanda gülbenkler ve deyişler eşliğinde zikir edilerek ruhani açıdan boyut atlanması gibi işlevleri vardır. Ceme katılanların aynı zamanda Alevi inanç yolu hakkında gerek tarihsel gerek inançsal bilgileri de tazelenmektedir.

Cemler de çeşitli isimlerle anılırlar. Musahip olmak isteyenler için yapılan cem erkanına 'Musahiplik Cemi' Belli bir Alevi ocağının kendi talipleri için yapılan ceme İrşad/eğitim Cemi, taliplerin görgü ve sorgularının yapıldığı ve yılda 1 kez yapılan cemlere de 'Görgü Cemi' denilmektedir.

Musahiplik Nedir:

Aleviliğin en önemli kurumlarından biri de musahipliktir. Kan bağı ilişkisine dayanmayan ve tamamen gönül bağıyla kurulan bir kardeşliktir. Alevilik inancına bağlanmış bir birey (talip) bu erkâna uymak ve kendisine 'ahretlik' denilen bir musahip tutmak zorundadır. Belli bir yaş ve akıl olgunluğuna gelen her Alevi birey özel bir törenle (erkânla) bu kardeşliği topluma beyan eder ve bu çalışmada ayrıntılarını sunacağımız kurallar çerçevesinde de bu musahipliği ölünceye kadar sürdürme zorunluluğunu taşır. Alevi inancının diğer erkânları gibi bu erkânda bir pir / mürşit huzurunda ve cem meydanında (musahiplik ceminde) gerçekleştirilir. İkrardan sonra iki musahibin aileleri de kardeş sayılırlar. Ömür boyu birbirlerinin sorunlarıyla yakından ilgilenir, gerektiği anda her türlü mallarını paylaşırlar. **Malı mala, canı can katmak** sözü buradan gelmektedir. Musahipler aynı zamanda birbirlerini denetleyicileridir. Kötü işlere bulaşmaya meyillenen kişi musahibi tarafından anında uyarılarak, yanlış sürüklenmemesi için önlem alır, nasihat eder.

İkrar Nedir:

İkrar, söz verme manası ile bilinmekle beraber, karar verme anlamı da taşır. Örneğin Musahiplik maddesinde görüldüğü gibi iki kişinin musahip olma isteği bir karardır ve Musahiplik erkanı anında ise verdikleri sözdür. 'Öl ikrar verme, öl ikrarından dönme' sözü buradan gelmektedir. Bazı ozanlarımızın (Aşık Dertli) deyişlerinden de anladığımız kadarıyla Tanrı ruhları yaratırken 'ben sizin Rabbiniz Değil miyim' diyerek sormuş ve ruhlarda 'evet' diyerek ikrar vermişlerdir.

Alevilikte "ikrar" Ehl-i Beyt'e muhabbet duymak, mürşit, pir ve rehberine riayet etmek, haktan, adaletten, barıştan yana olmak ve bu alanda mücadeleye yürütmek sözü de ikrardır.

Rızalık Nedir

Alevi inancında "rıza" kavramı; sosyal yaşamın önemli unsurlarından biridir. İnanç yolunun her türlü düşüncelerinin yaşama taşınmasıdır. Rıza kapısında, yapılan manevi hizmetler herhangi bir zorlama olmadan yerine getirilir. Aynı zamanda Alevilik yoluna kişiler kendi rızalarıyla girerler. Rızalık olmadan yol yürütülmez. Bunun dışında Cem erkanları Rızalık almadan başlatılmaz. Erkan için toplanan halkın tamamının birbirinden razı olması istenir. Sosyal yaşam alanında da her türlü alışveriş de rızalık aranır. Nihayetinde kişinin hakka yürürken bu dünyadan Razi olmuş ve razi olunmuş olarak göçmesi hedeflenir.

Dar Nedir:

Türkçede çoğunlukla Alevi literatüründe kullanılan Dar sözcüğü, hem Farsça hem de Arapçada bulunmakta ve farklı anlamlar taşımaktadır. Arapçada "yer, yurt, ev, alem" anlamlarına gelirken, İran dilinde "Dârağacı" denmektedir. Osmanlıcada her iki dildeki anlamları da kullanılmıştır.

Alevi inancında kişinin kendini sorgulaması ve aynı zamanda içinde yaşadığı topluma da sorgulatması anlamı taşır. Dara durma olarak kullanılan deyim Cemlerde icra edilmektedir.

Alevi inancına dahil olmuş insanların mürşit-pir ve tüm toplumun huzurunda, topluma, doğaya ve kendine karşı yaptığı yanlışlardan dolayı dara çekilmesi, yargılanmasıdır. Toplum hayatını düzenleyen kurallar Alevi inancında; "Eline, beline, diline hakim ol" ilkesiyle belirtilir. Bu ilke, Alevi ahlak sisteminin özeti. Yolun bu kurallarına uymayanlar ve uymamayı sürdürenler düşkün sayılırlar ve toplumdan dışlanırlar.

Dar meydanı er meydanı olduğu kadar, bu anlamda ar/edep meydanıdır; yalan dolan olmaz, kutsaldır. İçinde yaşamakta olduğu toplumun insanlarıyla yüz yüze, karşı karşıyadır ve o anda dara çıkan kişi samimiyetle kendi suçunu itiraf eder.

Deyiş Nedir

Deyiş Alevi literatüründe Ozanların daha çok Alevi yolu ile ilgili yazdıkları ve okudukları dörtlüklerden meydana gelen şiirlere denir. Bunlara nefes de denmektedir. Deyişler Türkü değildir. İnançsal açıdan bir konuyu işlemektedirler. Alevi inancında çok sayıda deyiş yazarlar vardır ve bunlara da Ozan denilmiştir. 7 Ulu Ozan kavramı da bu aşamada ortaya çıkmıştır.

Zakir Nedir

Arapça **zkr** kökünden gelen zkr "zikreden" sözcüğünden alıntıdır. Arapça sözcük Arapça dakara "andı, zikretti" fiilinin failidir. Zikir kelimesi ile eş anlamlıdır. Zikir yaptırın anlamında da kullanılır. Çünkü Değiş ya da nefesleri saziyla okuyarak dinleyenleri hem irşad eder hem de manevi bir hava içine alır. Cemlerde Değiş dinleyenlerin içine girdikleri manevi durumlarda deyişlere ruhsal olarak eşlik etmesi, zikir halinde olduğu anlamına gelir. Bu nedenlerle deyişleri okuyanlara Zakir denmiştir. Hz. Davut peygamberin dünyada ilk deyişi okuduğu çeşitli kaynaklarda mevcuttur.

Horasan Nedir:

Horasan Hazar denizinin güneyinde bulunan geniş bir bölgenin adıdır. Alevilik inancı anlatılırken çok kez kullanılır. Bunun nedeni 12 İmamlardan İmam Rıza'nı torunlarının Mekke, Medine, Küfe ve Şam'da can ve mal güvenliği kalmaması nedeniyle göç ederek geldikleri bölgedir. Burada daha çok Türkmenler bulunuyordu. Ehli- Beyt mensuplarının Türkmen toplulukları ile iyi ilişkiler kurması sonrasında Horasan bölgesinde çok sayıda okullar açılmış, Ehl-i Beyt mensuplarının atalarından taşıdıkları ilim ve bilim sayesinde ilim, kültür, sanat, edebiyat açısından önemli aşamalar kaydedilmiştir. Bu toplulukların daha sonra Moğol istilaları nedeniyle Anadolu'ya gelmiş oldukları tarihsel bir gerçek olarak bilinmektedir.

Hakka Yürüme Nedir?

Alevilikte insanların Hakk'dan (tanrı) geldikleri ve yine Hakka dönecekleri anlayışı geçerlidir ve dönüş yine O'na olacaktır. Bu nedenle yaşamını kaybedenlere 'öldü' yerine '**Hakka Yürüdü**' deyimini kullanılmaktadır.

Devr-i Daim Ne Demektir?

Arapça **dvr** kökünden gelen devr, "dönüş, döngü, zaman, çağ" sözcüğünden alıntıdır. Bedensel açıdan devr-i daim insan vücudunun öldükten sonra toprağa karışarak aslına dönüşmesi ve sürekli dönüşüm ve dolaşımında olmasıdır. Alevilik daha çok insanın ruhsal enerjisinin devri-daimi ile ilgilenir. Çünkü İnsan Hakkın nefesi ile insan olmuş bir enerjidir ve sonsuzdur. Bu sonsuzluk içinde çeşitli ruhsal aşamalar vardır demiştik. Kişi eğer ruhsal açıdan kemale ermişse bir üst insanlık mertebesine devrolmuş anlamı verilmiştir. Bu kavram daha çok Hakka yürüyenler (vefat edenler) için kullanılmakta olduğundan buradaki anlamı genel olarak, Hakka erişsin (devrolsun) manasındadır. Kimi zaman da '**Devri Asan olsun**' denir ki bu da **devri kolay olsun** manasındadır.

Ervah-ı Ezel Nedir?

Arapça arvah "ruhlar" sözcüğünden alıntıdır. Arapça sözcük Arapçada -rvh- kökünden gelen ruh sözcüğünün çoğuludur. Ozanlarımızın Deyişlerinde, nefeslerinde sıkça rastladığımız bu kavram olan Ervah, ya da Ervah-ı Ezel olarak geçmektedir.

Ervah, Ruh ya da Ruhlar demektir. Ervah-ı Ezel ise cisimler yaratılmadan önceki yani ezelde sadece ruhlar var iken manası taşıyor.

Deyişlerimizde;

'Ervah-ı Ezelde Lev-i Kalemde

Bu Benim bahtımı kara yazmışlar...

Ya da Aşık Dertli'nin

Ervah-ı Ezelde evvelki safta,

Elest hitabında canım ben beli (evet) dedim gibi sözler geçmektedir.

Konuyu kısaca özetlersek, henüz cisimler var olmadan/ yaratılmadan önce Hakk kendi varından/ilminden, diğer tüm yaratılmışların ruhlarını yaratmıştır. Bu ruhlar ölümsüzdürler. Her ruh kendine yazılan cisme kavuşarak geçici bir süre ona yapışmıştır.

Soy Seceresi

Soy seceresi bir kişinin geriye doğru yazılmış ailesinin isim isim yazılı olan belgeye denir Alevi Ocak sisteminde Pir'lik, Mürşidlik görevi alanların Hz. Hüseyinin soyundan olmasına özen gösterilir. Bu nedenle inanç önderliği yapan mürşidlerin özenle kaydını tutukları, sakladıkları soy secereleri mevcuttur. Bu secereler hangi ocağa aitse ilgili ocağın pirlерinden birinin evinde saklanır. Anadolu'daki Seyyidlerin soy secerelerinin bilgisinin büyük bir kısmı Hacı Bektaş Veli dergah kayıtlarında mevcuttur. Bunun yanı sıra Osmanlı'da Nakıb-ül Eşraflik Kurumu adı verilen kurumda da bu kayıtlar özenle tutulmuştur. Yaklaşık olarak 1400 yılından sonraki kayıtlar ise İstanbul'da Sultanahmet Kütüphanesinde dijital ortama aktarılmış ve halkın araştırmasına açılmıştır.

Seyyid Nedir

Arapça syd kökünden gelen sayyid "bey, efendi, egemen, saygı unvanı, peygamber soyundan olan kişi" olarak kullanılmaktadır. Hz. Hüseyin'in soyundan gelenlere Seyyid denmiştir. Daha sonraki zamanlarda Alevilik ocaklar sistemine geçince Seyyidlik kurumu oluştu. Seyyidlik kurumu; mürşit, pir ve rehberden oluşur. Taliplerin ve toplumun dinsel, yaşamsal, düşünsel bütün sorunlarını paylaşan ve yol gösterenlerdir. Mürşitlik edep erkânda en üst kurumdur. Talip Rehber, Rehber Pire, Pir de Mürşide el verir. Bunun adı "el ele el hakka"dır. Alevi pirleri aynı zamanda, başka pirlerin de talipleridir.

Şerif Nedir

Hz. Hüseyinin soyundan olanlara Seyyid denildiği gibi, Şerif'de Hz. Hasan'ın soyundan gelenlere denmiştir. Anadolu topraklarına daha çok Seyyidler geldiğinden Şerif lafzı çok sık bilinmez. Şerifler daha çok Hindistan, Afganistan ve Pakistan bölgelerine göç ederek orada yaşayanlar arasına karışarak halkı aydınlatma faaliyetlerinde bulunmuşlardır.

Masum-u Pak Nedir

On dört Masum-u Pak, on iki Ehl-i Beyt İmamı'nın buluş çağına ermeden Hakk'a yürüyen erkek evlatlarının sayısıdır. 14 Masum-u Pak, küçük yaşta öldürülen Ehl-i Beyt ve Oniki İmamlar'ın oğulları için kullanılan bir kavramdır Yaşları küçük olduğu için pak/temiz ve masum diye adlandırılmıştır.

Mürşid - Pir Ne Demektir.

Arapça Kökenlidir. -rşd- harflerinden türemiştir. İrşad eden, reşid kılan, aydınlatan, bilgilendiren anlamına gelir. Alevilik açısından bir ocağın içinden yetişen ve insanı-ı kamil aşamasına ulaşmış kişidir. Ocağın önde gelen inanç önderidir. Adaletli, ahlaklı ve örnek insani özelliklere sahip, elinden-dilinden-belinden, tüm canlıların emin olduğu ve sevdiği olması en temel niteliklerindedir.

Pir ise Mürşid ile aynı manada kullanılır. Aleviliğin Anadolu topraklarında vücut bulmasından sonra Mürşid yerine Pir kullanılmıştır.

Rehber Nedir

Rehber yol gösteren anlamındadır. Alevi inancı açısından Yola girmek isteyenlere önceden yolun zahiri kısmını anlatan, yola girmeye hazırlayan, uyması gereken kuraları öğreten ve nihayetinde bir Mürşid ile buluşturan kişidir.

Talip Nedir

Talip, Talep eden, yola kendi arzusuyla girmek isteyen, istekli kişidir. Talebe kelimesi de buradan gelmektedir. Talip yola girmek istediğinde tarikat kapısı içinde kendine rehber bulmalıdır.

Hızır Nedir

Kelime manası Arapça 'Yeşil' demektir. Bir çok toplumda karşılığı olmakla birlikte Alevilerdeki anlamı; Hızır her zaman her yerde hazır ve nazır, adaletli, yardımsever, dar günde imdada anında yetişen, Bilge, Ulu, Evliya veya Derviş'tir. Hızır tek bir kişi olarak anlaşılmalıdır. Esasen Hızır insan-ı Kamil, Mürşid gibi kavramlar iç içedir ve sonuçta aynı vasfı taşımaktadır. Darda kalan toplumlara ya da kişiye yol gösteren, yardım eden, zorlukları aşmasını sağlayan her kişi Hızır vasfındadır. Derin bilgi ve ilim sahibi, geleceği sezebilen gibi nitelikleri olduğuna inanılır. Her ne kadar Kurandaki Hz. Musa ile yolculuğa çıkan kişi olarak anılsa da bu konu çok tartışmalıdır.

Kurban Nedir

Arapça kökenlidir. -krb- harflerinden türemiştir. Akraba, yakın olma, yaklaşma anlamları taşır. Günümüzde genel olarak Hayvan kesmek olarak kabullenilmiştir. Dinsel zorunluluk olmayıp, kültürel bir davranıştır. Köken olarak eski Sümerlere kadar dayanmaktadır.

İnançsal açıdan neredeyse tüm inançlarda kullanılır. Bir kişiye, Tanrıya yakınlaşmak için hediye verme, hayvan keserek lokma yerdirmeye vb gibi ritüeller de birer yakınlaştırma aracı olduklarından Hayvan kesmek Kurban sayılır. En yaygın olarak da kullanılan budur. Bunun dışında ihtiyaç sahibine bir hediye vermek de kurbandır.

Batını açıdan ise Kişinin içindeki kötü huyları kesmesi örnek olarak verilebilir. Bir kişinin inancı için gerekirse kendi canını vermesi de kurban sayılır. 'Kendini bu yola kurban etti' deyimini bu açıdan kullanılmaktadır.

Günümüzde ise insanlar yılda bir kez Hayvan keserek komşularına dağıtmak suretiyle Tanrıya yakınlaşmayı bir kültür haline getirmişlerdir.

Güruh-u Naci Nedir

Adem Peygamberin oğullarından Şit peygamberin diğer bir ismi "Naci" dir. Şit ismi Arapça kökenli olup, Tanrı'nın hediyesi, armağanı anlamına gelmektedir.

Naci ise ; Kamil, erdemli, ilahi ilim-bilgi sahibi insan demektir.

Naciye; Hakk'ın hidayetini kavuşmuş, kötülüklerden el çekmiş, arınmış, kurtulmuş demektir. Cennetten gelen kadın olarak da rivayet edilmektedir.

Güruh; topluluk demektir.

Güruh-u Naci; Hakk yolunda ve hakikatten sapmamış, Allah'ın razı ve hoşnut olduğu toplum demektir.

Kızılbaş

Kelime anlamı olarak, kızıl taç giyen anlamındadır. Aleviliğin alt zümresi ya da bir kolu değil, alevilerin ta kendisidir. Her ne kadar ötekileştirilmek için söylene de kendilerine Kızılbaş denilmesi, bir alevi için gurur vericidir. Tarihi kaynaklardan öğrendiğimize göre, Erdebil'e yerleşerek orada bir tekke kuran ve Şeyh-i Türk olarak anılan Şeyh Safiyiddün Erdebili'nin torunlarından Şeyh Haydar zamanında ortaya çıkmış bir kavramdır. İslâm öncesi Türk kültüründe Oğuz Türkleri (Türkmenler) arasında yaygın olarak kullanılan kırmızı börtü, Erdebil müritlerinin de kullanmaya devam etmeleri üzerine Kızılbaş kavramı ortaya çıkmış ve yayılmıştır.

Bektaşilik nedir?

Bektaşilik; XIII. yüzyılda Kalenderilik içinde teşekküle başlayıp XV. yüzyılın sonlarında Hacı Bektaş-ı Veli an'aneleri etrafında Anadolu'da ortaya çıkan bir tarikatın adıdır. Bektaşî ise, bu tarikatın mensuplarına verilen isimdir. Tarihi kaynaklara göre Hacı Bektaş Veli'den sonra, onun öğrencileri (talipleri) tarafından kurulmuş, Balım Sultan tarafından da kurumsallaştırılmıştır. Yeniçeri Ocağı'nın kuruluşundaki rolü dolayısıyla Osmanlı İmparatorluğu tarihinde Yeniçerilerin dağıtılmasına kadar Osmanlı'nın nüfuzunu koruyan Bektaşilik, gerek oynadığı siyasi roller ve arz ettiği farklı dini inanç ve telakkileri birleştirici yapı, gerekse devletin XVI. yüzyıldan itibaren resmen tanıdığı tek gayri Sünnî yani heterodoks bir tarikat olması sebebiyle en çok ilgi çeken ve en çok araştırılan tarikat olmuştur.

Derviş nedir?

Farsça bir kelime olan derviş, esas itibariyle "muhtaç, fakir" anlamlarına gelir. Tasavvufta ise, bir tarikata ve şeyhe bağlı olan mürid'dir. Sufiyane bir hayat yaşayan kişidir. Dervişler, bağımsızdır. Bu nedenle talipleri yani müritleri olamaz. Onlar inziva hayatının büyük bir bölümünü perhiz ve ibadet ile geçirirken, dedeler sorumlusu oldukları taliplerini ehlibeyt sevgisi ile donatmak ve onları hayat boyu

rehberleri olarak Hakk aşkına yöneltmekle yükümlüdürler. Dervişlik ve dedelik kurumu birbirinden çok farklı ve bağımsızdır.